

MUZEUL DE ISTORIE
A ORASULUI BUCUREȘTI

IOANA CRISTACHE-PANAIT

**ORAȘUL BUCUREȘTI
ȘI
RĂSCOALA
POPORULUI
DIN 1821**

I

706

B

2

Redactor responsabil
Prof. FLORIAN GEORGESCU

IOANA CRISTACHE-PANAIT

**ORAȘUL BUCUREȘTI
ȘI
RĂSCOALA POPORULUI
DIN 1821**

S. P. C.
MUZEUL DE ISTORIE A ORAȘULUI BUCUREȘTI

Jot. c. 1323

I. 706. B.

Istoria orașului București constituie epopeia luptelor maselor populare ce au dăinuit de-a lungul veacurilor pe teritoriul său. Evenimentele din anul 1821, care au făcut să se cutremure șubredele temelii ale orînduirii feudale, sînt și ele strîns legate de trecutul Capitalei noastre.

Răscoala din 1821, prin care poporul nostru a năzuit să scuture dintr-o singură mișcare două lanțuri ce-l strîngeau deopotrivă, a atras în toate timpurile atenția cronicarilor, istoricilor, romanțierilor și rapsozilor, fiecare prezentînd însă răscoala și pe conducătorul ei, viteazul oltean Tudor din Vladimiri, după interesele clasei din care făcea parte.

Istoricii contemporani evenimentelor au tratat pe Tudor ca pe un rebel și răscoala ca pe o nenorocire ce s-a abătut asupra patriei. Nu este greu de înțeles această concepție dacă ne gîndim că boierii

înțelegeau prin patrie propria lor tagmă. Burghezia, cu mici excepții, a reliefat din plin caracterul național al răscoalei, ascunzînd cu dibăcie aspectul social al ridicării poporului. Istoriografia marxistă consideră răscoala din anul 1821 ca un moment de luptă pentru o viață mai bună, ca o cristalizare a dorinței de eliberare națională și socială a maselor exploatare.

Justa înțelegere a caracterului răscoalei din 1821 ne-o poate da cunoașterea condițiilor economico-sociale care au generat-o.

Evoluția economică și socială duce la începutul secolului al XIX-lea la accentuarea luptei dintre clasele interesate în dezvoltarea societății și cele ce încercau să țină istoria pe loc; acest proces ascuțindu-se aprinde flacăra răscoalei din 1821.

Documentele arată că în preajma anului 1821 exista o neomenoasă împărțire a pămîntului, cea mai mare parte din suprafața arabilă a țării constituind-o moșiile boierești și mănăstirești, moșii cultivate prin truda clăcașilor. La aceasta se adăuga și faptul că, datorită privilegiilor feudale, cei ce acumula bogățiile — boierii și mănăstirile — erau scutiți de orice fel de dări, rămînînd ca toate cheltuielile vistieriei, inclusiv tributul ce lua drumul Porții otomane, să fie suportate de către țărani și meșteșugari.

„Domnul Tudor“ — după un tablou în ulei
de *Theodor Aman*.

Alianța dintre boieri și domnii fanarioți a întărit și mai mult suferința poporului. Politica antipatriotică pe care o promova clasa feudală este reliefată și de un funcționar al consulatului rus de la București, Ignatie Iacovenco. El considera că înțelegerea dintre boierii ce au atins cea mai înaltă treaptă de lux și domnii greci veniți de la Constantinopol este făcută în vederea urmării unui singur scop, acela al îmbogățirii lor personale.

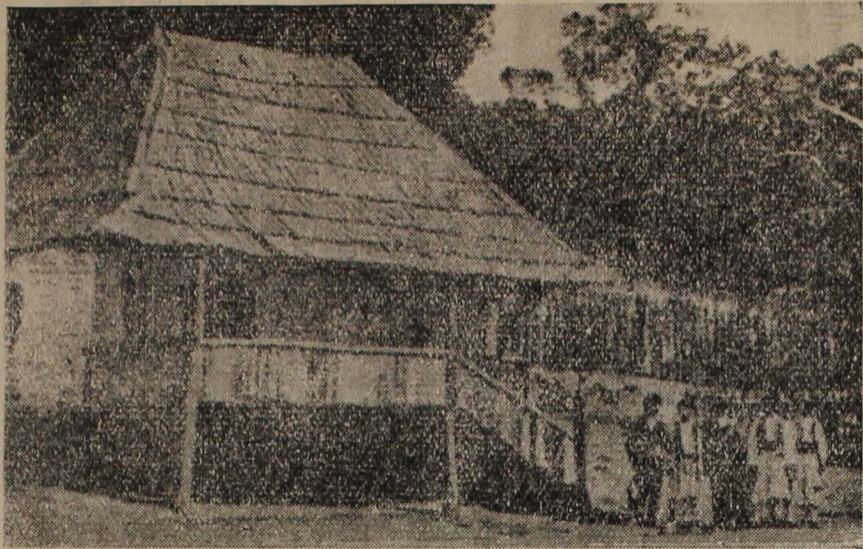
Încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea se vădesc în Țările Române semnele descompunerii relațiilor feudale și încep a se înjgheba relații capitaliste. În drumul consolidării acestor relații stătea, în afara jugului feudal, și jugul turcesc. Dezvoltarea elementelor capitaliste a dat naștere în această perioadă ideii naționale.

Referindu-se la această perioadă de dezvoltare istorică, Lenin a arătat că *„în epoca prăbușirii feudalismului și absolutismului, mișcările naționale devin mișcări de masă, atrăgând în arena politică, într-un fel sau altul, toate clasele populației”*.¹

În aceste împrejurări interne și externe rezidă cauzele ridicării poporului din 1821.

---

¹ V. I. Lenin, *Opere Alese*, 1949, vol. I. partea II-a, pag. 290.

Casa unde s-a născut Tudor Vladimirescu — comuna Vladimir — Gorj.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.iini.ro>

Răscoala din Țara Românească a constituit încă de la început o împletire a luptei de independență națională cu mișcarea de eliberare socială a maselor populare.

Planurile ridicării poporului au fost stabilite în orașul București. În luna ianuarie 1821 Tudor Vladimirescu se afla în Capitală, de unde urmărea situația politică. Aici a fost întocmit planul răscoalei, tot aici s-a organizat cancelaria ce avea să redacteze actele. În noaptea de marți 18 ianuarie, Tudor împreună cu Iova, nepotul căpitanului Iordache Olimpiotul, urmați de 25 de arnăuți din garda domnească, au plecat în taină din București. La marginea orașului li s-a alăturat Dimitrie Macedonschi, ofițer și sudit rus. Mergeau să răscoale Oltenia. Desigur, Tudor avea cu el proclamația ce urma să aprindă în sufletul poporului speranța de eliberare, proclamație ce fusese redactată la București. În zorii zilei de 23 ianuarie, în micul sătuc Padeș din Plaiul Cloșanilor, au răsunat cuvintele pline de speranță ale „proclamației de la Padeș”, adresate către toți exploatații din București și din celelalte orașe și sate ale Țării Românești.

[Faint handwritten header text]

[Faint handwritten text block]

[Main body of handwritten text, appearing to be the Proclamation of Padeș]

Proclamația de la Padeș (ciornă scrisă de Tudor Vladimirescu). Originalul la Muzeul de istorie a orașului București

Este de menționat faptul că Tudor Vladimirescu își punea mari nădejdi în poporul bucureștean, el fiind primul căruia i se adresa în acest prețios document. Cît de clar apare elementul social al mișcării din glăsuirea proclamației! „Căpeteniile, atît cele bisericești cît și cele politicești” sînt caracterizate ca niște balauri care sug sîngele poporului pe care l-au înrobit. O scrisoare pornită din tabăra răsculaților la 4 februarie către clucerul Nicolae Glogoveanu arată că planul de răscoală al lui Tudor, minuțios întocmit, prevedea întoarcerea la București împreună cu poporul strîns sub steagul său.

Vestea întîmplărilor din Oltenia a umplut de spaimă inimile boierilor. Cei din Capitală au luat o serie de măsuri pentru a stăvili pornirea poporului. Însă toate încercările, începînd cu amenințările și sfîrșind cu forța armată, nu au adus rezultatul dorit. La 30 ianuarie 1821 boierii îl sfătuiesc pe Tudor să renunțe la mișcarea sa care are menirea să strice liniștea locuitorilor — de fapt a lor — și care îi va pricinui mare necaz. La sfîrșitul scrisorii, boierii nu uită să-l amenințe cu osînda morții cumplite.

Marii boieri nu întîrzie să solicite și ajutorul armatelor turcești. Chiar în aceeași zi ei cer „puternicii împărății” să găsească mijlocul cel mai bun spre a le veni în ajutor împotriva răsculaților, pe care îi numesc „tîlhari”. La 4 februarie Divanul

din București comunică lui Pini, consulul general al Rusiei, hotărîrea de a cere ajutorul pașalelor de peste Dunăre, pentru înăbușirea răscoalei populare. Răspunsul primit nu a fost favorabil boierilor, Pini anunțînd că nu-și asumă răspunderea pentru chemarea trupelor turcești în țară.

Curînd după aceste încercări boierii trimit în Oltenia forțe armate împotriva răsculașilor. Însă arnăuții trimiși, sub conducerea lui Nicolae Văcărescu și a altora, au trecut în tabăra răsculașilor. Nu au lipsit din lanțul acțiunilor boierești nici încercările de cumpărare sau trădare. Constantin Samurcaș a fost trimis să-l cumpere pe Tudor, dar încercarea lui nu a avut rezultat. Autorul anonim al cronicii „Istoria jefuitoarelor Țării Romînești“ ne aduce la cunoștință încercarea boierilor de a-l pierde pe Tudor, relatînd că după izbucnirea răscoalei, marii boieri au trimis pe Hagi Prodan să-l omoare pe conducătorul răscoalei. Slugă supusă boierilor, cronicarul îl consideră pe Hagi Prodan ca pe un om hoț și viclean pentru faptul că, deși se îndatorase față de boieri ca să piarză pe Tudor, după ce a mers în tabăra răsculașilor i-a destăinuit acestuia ceea ce îl îndemnaseră boierii din București.

În afara acestor eforturi de frînare a avîntului revoluționar, reacțiunea ia o serie de măsuri de întărire a Bucureștilor, cu scopul vădit de a opri

intrarea răsculaților în oraș. Din rindurile documentului dat de boierii ocirmuitori din București, la 4 februarie 1821, reiese că spiritul de răscoală cuprinsese populația nevoiașă a orașului, căci boierii sînt nevoiți să poruncească interzicerea „gîlcevilor“ și pedepsirea pricinuitoarelor. Este destul de limpede că în aceste gîlcevi de care se temea stăpînirea erau și manifestări de nemulțumire ale populației bucureștene. Același act ne informează și despre alte cîteva măsuri luate pentru paza orașului: interzicerea de a se ține cîrciumile și cafenelele deschise noaptea, organizarea de străji, date fiecare în supravegherea cîte unui boier. Orașul era împărțit în următoarele străji: din capul Podului Mogoșoaiei (azi Calea Victoriei) pînă la metohul Episcopiei Rîmnice (unde se află Ateneul R.P.R.), de la metoh pînă la Poarta de Sus (poarta de sus a Curții vechi — Piața Unirii), de la Poarta de Sus și pînă la Biserica cu Sfinți (aflată pe Calea Moșilor), de la Biserica cu Sfinți pînă la capătul Podului Tîrgului de Afară (actuala Calea Moșilor), de la Poarta de Sus pînă în ulița ce merge la metohul Argeșului (str. 11 Iunie), de la ulița ce merge la metoh pînă în capul Podului Calicilor (Calea Rahovei), de la Butuc (butucul de execuție aflat lîngă Podul Șerban Vodă) pînă la biserica Spiridon Nou, de la Spiridon Nou pînă în capul Podului Șerban Vodă, din capul

Podului de Pământ (Calea Plevnei) pînă la Zlătari, podul ce merge spre Hagi Moscu (terenul Circului de Stat de pe B-dul Nicolae Bălcescu) pînă spre margine, podul ce merge prin spatele spitalului Colțea pînă spre margine, podul ce merge spre Radu Vodă pînă spre drumul Dudești.¹ Această enumerare ne dă imaginea desimii străjilor, ocîrmuirea neuitînd a pune sub pază severă nici un colț din Capitală.

Boierii întăresc și forța de apărare a orașului. La 5 februarie căimăcămia poruncește căminarului Sava, serdarului Iordache Olimpiotul și căpitanului Ioan Farmache să strîngă 600 de oameni pentru apărarea Bucureștilor împotriva pandurilor, fiecare fiind retribuit cu 50 taleri pe lună. Următoarea cifră este destul de sugestivă pentru a ilustra eforturile Divanului boieresc de a stinge răscoala. Din duminică proclamației de la Padeș și pînă la 22 februarie, Divanul din București a cheltuit 20.917 groși. Vistieria fiind astfel golită, în lunile următoare Divanul a fost nevoit a se împrumuta de la diferiți zarafi pentru a împlini cererile lui Tudor și alte cheltuieli.

Conducătorul răscoalei nu întîrzie să dea răspuns acestor încercări de a stăvili mișcarea po-

---

¹ *Documente privind istoria României, Răscoala din 1821*, ed. Acad. R.P.R., Buc., 1959, vol. I, pag. 233.

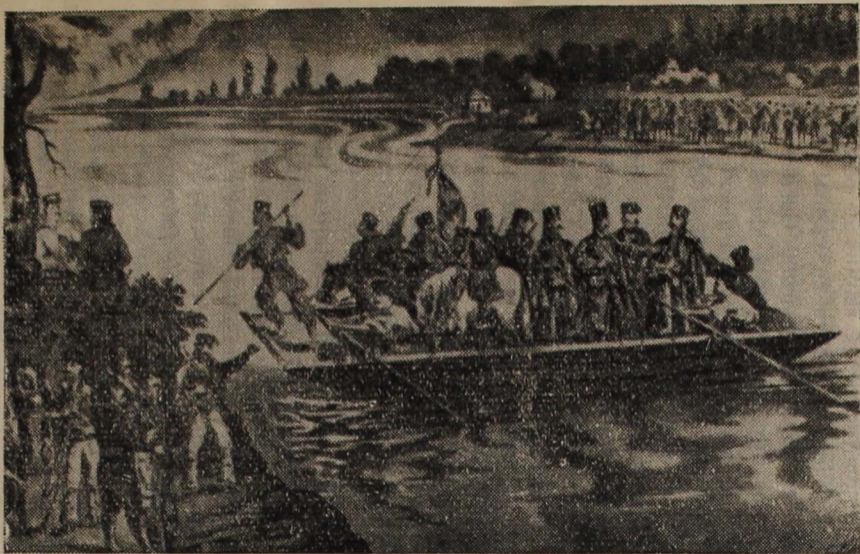
porului precum și de a arăta motivul revoltei. Într-o scrisoare adresată la 24 februarie Divanului, el arată că „*pornirea sa se datorește norodului*“, care ajungînd la culmea suferințelor de pe urma stăpînirii „*s-au unit ca într-un gînd*“ și au pornit răscoala.

De aceea, cu toate măsurile luate de cîrmuire, drumul răsculaților nu a putut fi oprit. La 11 martie pandurii se aflau la Slatina.

Cînd știrea trecerii Oltului a ajuns la București, boierii au intrat în panică. În prețioasele sale însemnări, meșterul cojocar Ioan sîn Dobre din mahalaua Batiștei ne vorbește despre marea tulburare ce cuprinsese Bucureștii. Boierii își găteau calabalicurile pentru a fugi din oraș, iar negustorii își cărau mărfurile prin hanuri. Bisericile și mănăstirile serveau de asemenea drept ascunzători. El adaugă :

„Mare băjenie s-au făcut încît care nu se mai ajunge, om peste om da, iar alți cărau prin hanuri cu spinarea, alți prin biserici...“

Martorul ocular Mihail Cioranu ne dă o știre în legătură cu pregătirile de fugă ale marilor boieri, valoroasă mai ales pentru învinuirea pe care poporul bucureștean o făcea acestora. El relatează că : aflînd că boierii sînt gata să fugă în Transilvania, populația orașului dimpreună cu negustorimea au venit la Divan, unde se afla mitropolitul, caimacamii și

Trecerea Oltului de către pandurii lui Tudor Vladimirescu

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.iini.ro>

boierii, impunându-le să rămână în oraș. Răspunsul boierilor a fost că „știrca ce au luat” despre fuga lor este cu totul neadevărată. Curînd însă ei au început să fugă din Capitală, dovedindu-se astfel nesinceritatea lor. Primul care a plecat a fost marele boier Grigorie Brîncoveanu, apoi Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, logofătul Ștefan Bellu și vistierul Ion Manu. Ei au fost urmați de cea mai mare parte a boierimii. Unii s-au refugiat la mănăstirile din jurul Bucureștilor, la Cernica, Căldărușani, Țigănești, alții în Valea Prahovei sau a Teleajănelui, iar alții la moșiile lor. Descriind acest moment, Kreuchely, consulul Prusiei la București, scria la 11 martie că orașul era deșert, oamenii de jos alăturîndu-se lui Tudor Vladimirescu, care prin cuvintele de libertate și patrie știuse să trezească entuziasm.¹

La 16 martie steagul răsculaților filfia la Bolintin. Conducătorul răscoalei poporului se afla acolo cu o armată de 16.000 de oameni. De la Bolintin el trimite locuitorilor orașului București o proclamație² prin care le face cunoscut că poporul s-a răscolat „*pentru dreptățile cele folositoare la toată*

---

¹ A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în Țările Române*, 1821—1822. București, 1945, pag. 220.

² *Documente. Răscoala din 1821*, vol. I, pag. 373.

obștea”, drepturi pierdute după părerea lui Vladimirescu „din pricina unirii pămîntenilor boieri cu cei după vreme trimiși domni”. Această proclamație, precum și cele ce-i vor urma axează răscoala pe lupta de eliberare națională. Noua orientare nu arată că Tudor a renunțat la idealul cu care pornise de la Padeș împreună cu poporul. El a înțeles că pentru a continua lupta socială este necesar ca în primul rînd turco-fanarioșii să nu mai intervină în treburile Țărilor Romîne. Această nouă atitudine dovedește simțul politic al celui ce conducea masele răscolate în anul 1821.

Printr-o nouă proclamație dată la 20 martie 1821 „căt-re toți locuitorii orașului București”, Tudor Vladimirescu revine asupra faptului că pierderea privilegiilor țării sînt cauzele care l-au determinat a ridica armele împreună cu poporul asuprit. Deoarece țarul dezaprobase mișcarea, Tudor încearcă să se înțeleagă cu o parte a boierimii în lupta împotriva turco-fanarioșilor, cerînd acesteia să-și amintească faptul că constituie o parte a unui neam.¹

Ziua intrării răsculaților în București a fost mult discutată. Neaprofundarea textului proclamațiilor a fost cauza indicării unei date greșite. Problema

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821, vol. I, pag. 385.*

merită o deosebită atenție, ziua intrării în oraș constituind un moment de seamă în istoria Capitalei precum și în desfășurarea ulterioară a mișcării.

O scrisoare trimisă din tabăra răsculaților la 20 martie lui Alexandru Filipescu Vulpe, pe atunci vistier, dă rezolvarea acestei probleme. Ea avea la sfârșit o veste neplăcută pentru marii boieri. Conducătorul poporului își anunța hotărîrea că „*mîine dimineață voi să mă așez și eu acolo în București*”¹. Tudor, gîndindu-se că orașul este ocupat de ostașii vechii ocîrmuiri, nu pornește spre București dimineața, pentru a mai face unele pregătiri. În acest scop trimite marelui vistier o altă scrisoare prin care îi cere să se strige prin taval (tîrg) dispoziția sa, și anume că în acea zi, respectiv 21 martie 1821, toate prăvăliile și hanurile să aibă porțile închise. Pentru oamenii săi cere să i se pregătească următoarele conace: Mitropolia, mănăstirile sf. Spiridon Nou și Radu Vodă, casele răposatului Manuc Bei (aflate pe Calea Moșilor de astăzi), Cișmeaua de la Filaret, casele Joiței Brîncoveanu, ale Elencăi Crețulescu și cele ale Fălcoienței, aflate pe atunci la poalele dealului Mitropoliei, precum și casele serdarului Marcu, ce erau în capul

---

¹ E. Virtosu, *Glose, fapte, documente noi*, București, 1927, pag. 16—18.

ВѢСТЪ ТОЦЪ АРХИЕПИСКОПЪ СЪВѢЩАНІЮ ШИ СЪТЪМАРЪ ДНИ СЪА.
 ДНИ ШИ ЧИ ТРЕТІА, А ДІАКЪ ПЪСЪМЪРЪ ПОСТЪЛАНІЮ АЛАНДІА, БОСЪЛАНІЮ
 РІОНІАШІ, БІРІОНІИ, СЪВЪТЪЛАНІЮ, ВЪСЪЛАНІЮ, ШИ СЪВІДОУТОРИ,
 ШИ ВЪТЪРЪ ТОЦЪ СТЪРІОНІИ ВІРІОНІИ ДИТЪРАЧІСТЪ ЖЪДІЦЪ.

ВѢСТЪ ЧІСТЪ АА ТОЦЪ ЧѢ ПЪКЪ АНЪМЪ ПОКЪРЪ А МѢ ЧИ КЪ ГЪЛЪСА НЕРЪДЪ-
 АНІИ ЧІАДЪИ ПЪКЪСЪТЪМЪ АМЪ ОУРАТЪ, ШИ ОУРАТЪ СЪНЪ ДОКЪЛАНІЮ ДЪНІТЪ-
 ЦІАШЪ, АА ХЪТЪРЪ А ДНА ЧІА АТЪНЪ СЪМЪ ДІ СЪНІ ПЪТЪРІОТЪ АТЪРАЧІСТЪ
 ПЪРАСОЛАНІЮ ПЪКЪМЪТЪ РІАМЪНІСЪ, АТЪРЪ КЪРЪ АМЪ СТЪРІАМЪНІА НІАШІ ШИ
 СЪ ШІАКЪРІАШІ ПЪРЪ ТОЦЪ ЧИ ЧИ АЪ АНІСЪ АРЪМЪ ДНИ ПЪРЪТЪ А ТЪТЪ НЕРЪДЪ-
 АНІИ, СЪНЪ АДЪСОУТЪ ШИ АЧІАТЪ А ВІРІИ КЪРЪА ЖІФЪ ШИ НІАДЪНІАТЪ ЧИ
 АЦІИ ЧІАКЪТЪ ПЪКЪТЪ АНЪМЪ ДНИ АНЪМЪ ШИ ПЪКЪРЪТЪ ОУРАТЪ ДОСЪНІИ ЧИ АЪ АТЪ
 ТЪТЪ, КЪРІИ АТЪРЪ АНЪКЪРІОНІАТЪ ПЪКЪМЪСЪТЪНІАШІ АФЪАМЪНІА, АЪ АНЪКЪТЪ
 ШИ КЪТЪ КІНІАШІ ДІ АНЪКЪЛЪЧЪ, СЪВЪ АДІАТЪНІАШІ ШИ ВЪАЪ СЪНІТЪ СЪНЪА
 АДЪКЪНІАШІ АТЪРАЧІСТА МЪРЪ АНЪКЪНІАШІ ШИ ПЪРАСОТЪ СЪАРИ, АТЪРЪ КЪРЪ
 ВЪ АФЪАЦІИ, ШИ ЧѢ МЪИ ДІ ТЪМЪНЪ ХЪТЪРЪ А МѢ АСОЦІАТЪ КЪ ГЪЛЪСА НО-
 РОДЪАШІ ПЪКЪТЪ КЪ НІАШІ АТЪРЪНЪ КІИ СЪ НЪ АНЪТЪ АНЪ ЧІАКЪ ДИТЪЦІА-
 ШІ ЦІАШІ, ПЪРЪ КЪРЪ ШИ ДІ НЪ АЕ ВЪНЪ ВЪРЪ ДОКЪЛАНІЮ ПЪНІАТЪРІАШІ ДІ
 СЪОСЪНІЮ КЪВІНІТЪ КЪРЪ СЪВЪ ФІАКЪТЪ КЪВІСОУТЪ ПЪКЪ АНЪМЪ ИХЪ ОУРАТЪ СЪА
 КЪВІНІТЪ, ВЪ АФЪАЦІИ СЪАФЪАТЪШІ КЪ СЪ ВЪРЪ ДОКЪЛАНІЮ НІАШІ ПЪНІ
 ВЪРЪ ДІ СЪНІА АНЪТЪНІА ВІРІИ КЪРЪА ВЪРЪАШІ СЪ АА АНЪТЪ КЪАКЪТЪ ОУ
 АНЪТЪШЪ ДИТЪЦІИ, ДІ КЪРЪ АТЪНЪ КЪНЪ АНЪШІ СЪ ВЪ СЪКЪ АЦІИ. АТЪРАЧІ-
 СЪТЪ ДЪА ДОСЪТОРА ПЪТЪРЪ, ШИ КЪВЪ КЪВІТЪРІИ АФЪАМЪНІА, НЪА АНЪТЪТЪ
 АНЪКЪСЪНІА АНЪКЪСЪНІ ПЪКЪ АНЪШІ, ШИ НЪ НЪМЪНЪ АЧЪАЕ ЧІОНІИ ЖЪДІЦЪ Ш
 ПЪРЪ ШАТЪ СЪ ВЪА АНЪКЪТЪ ДІ АНЪКЪТЪРІАШІ ШИ ПЪАФЪРІАШІ ПЪАДЪТО-
 РІАШЪ, ШІАКЪМЪНІТОРИ ШИ ФІАКЪРІАШІ ДІ СЪАЖЪКЪШІ, ЧИ ПЪРЪ ОУРАТЪ АА А-
 ЖЪСЪ ШИ АМЪ ПЪОКЪРЪДІТЪ АЪ АЧІАТЪ РІАНАШІ ПЪКЪРЪТЪ ОУРАТЪ, ШИ АЪ АНЪ
 ГЪМЪ ШИ АНЪНЪ А ПЪАТІА БЪАКЪСЪНІАШЪ КЪРЪ ПЪКЪТЪ СЪАКЪНІА АНЪКЪСЪНІИ
 НЕРЪДЪАШІ, ШИ ГЪКЪНІА АНЪАЦІИ ПЪТЪРІОЦІИ БЪАШІ АТЪРЪ ДОСЪНІЮ АНЪНЪ КЪВІ-
 ТЪНЪ

Proclamația lui Tudor Vladimirescu din 20 martie 1821.

Podului Beilic (Șerban Vodă). În încheiere dispunea ca toate aceste cereri să se îndeplinească negreșit.¹

Hotărîrea lui Tudor Vladimirescu de a pătrunde în oraș a înspăimîntat boierimea ce mai rămăsese în Capitală. Bimbașa Sava (cel ce fusese însărcinat cu paza orașului) și-a manifestat în mod practic împotrivirea, punînd să se strice podurile de pe mai multe străzi ca să împiedice înaintarea răsculaților.

Conducătorul poporului răsculat a intrat în București pe Podul Calicilor (Calea Rahovei), la 21 martie 1821, în fruntea unei armate de 3.000 de panduri și 1.500 de arnăuți, printre care se găseau și arnăuți trimiși să înăbușe răscoala. Tudor ținea în mîna o pîine mare, simbol al prosperității pe care răsculații o doreau orașului București. Pentru a ajunge la mănăstirea Radu Vodă pandurii s-au îndreptat spre Podul Beilicului, dar găsind podul de peste Dîmbovița rupt, au fost siliți a o lua pe la Curtea veche spre Mitropolie.

Vorbind despre stricarea podurilor, ca o manifestare de împotrivire a boierilor, o notă informativă trimisă autorităților militare ruse din Basarabia spune: „*acesta înșă* (Tudor), *lăsînd în fața stră-*

---

¹ E. Virtosu, *Glose, fapte, documente noi*, București, 1927, pag. 79—80.

Pandur al lui Tudor Vladimirescu (fantezie —
reprodus după G. Obedeanu)

zilor principale numai câteva detașamente înarmate ale poporului, a poruncit celorlalți să intre în oraș prin străzile mici. Bimbașa Sava cu arnăuții s-a închis la Mitropolie. Poporul înarmat împreună cu Tudor s-a grăbit spre Mitropolie, cu speranța că aceasta li se va deschide în cele din urmă”.¹

✓ Răsculații s-au îndreptat spre Mitropolie, însă focurile puștilor și pistoalelor slobozite de oamenii căminarului Bimbașa Sava nu le-au îngăduit să se apropie.

După unele relatări ale martorilor oculari, precum și din descrierea călătorului francez Laurençon, care în cei 12 ani de locuire în Țara Românească s-a apropiat de aspirațiile poporului nostru, reiese că ziua în care Tudor a ajuns la București era splendidă. Dealul Mitropoliei era acoperit de oameni ce priveau cu simpatie pe răsculați. Căpitanii pandurilor străbăteau ulițele Capitalei, oprindu-se la fiecare răscruce pentru a da citire proclamației de la Bolintin.

Tudor Vladimirescu, cu oamenii săi, și-a stabilit cartierul general în casele Joiței Brîncoveanu, mama banului Grigorie Brîncoveanu, aflate la poalele dealului Mitropoliei. De fapt, el dormea la

---

¹ Documente, Răscoala din 1821, vol. I, pag. 392—393.

Geani Orășanu (unchiul publicistului N. T. Orășanu) în strada Enăchiță Văcărescu de astăzi, Geani numărându-se printre cei mai intimi sprijinitori ai lui Tudor, făcînd parte din cancelaria sa.

Cu sprijinul maselor populare Tudor a trecut peste împotrivirile boierilor și prin forță a intrat în București.

„Ocupă Bucureștii cu mîna sa de fier
El află inimi calde și inimi ca de ger
Găsește inimi calde ce patrie iubește.“

În felul acesta a subliniat Alexandru Pelimon sentimentele poporului față de intrarea răsculaților în oraș.

A doua zi după sosirea lui Ipsilanti, la 26 martie, trupele lui Tudor s-au retras la Cotroceni, iar la 31 martie s-a mutat și conducătorul lor acolo, silit de atitudinea ostilă a clasei dominante.

Cum arătau Bucureștii în vremea ocupării lui de către răsculați? Notele călătorilor străini din această perioadă ne sînt de un real folos în cunoașterea unor aspecte ale Capitalei țării noastre. Căpitanul croat Radisitz scrie despre București că este un „*oraș deschis, foarte întins dar neregulat... Străzile sînt murdare, cu gunoi îngrămădit după*

obiceiul turcesc, în loc de caldarîm fiind acoperite cu bîrne asemenea podurilor" ... Laurençon a înfățișat viața trîndavă și ușuratică a protipendadei bucureștene, preocupată de baluri, petreceri, jocuri de cărți și plimbări la Herestrău. Una dintre cele mai sugestive descrieri a Bucureștilor, din primele decenii ale sec. al XIX-lea este făcută de Kreuchely care notează că: „înfățișarea orașului — celor 16.000 de case — privit de sus de pe dealul Curții Arse sau de la Mitropolie e minunată, bisericile, palatele boierilor mari ivindu-se dintre arbori umbrite de o verdeață plăcută ce înfrumusețează această priveliște și acoperă mizeria colibelor... Însă iluzia dispare cu totul cînd intri în oraș. Deodată te găsești într-un oraș rău clădit. Grămezi de colibe de lemn înconjoară case frumoșele și chiar frumoase răzlețe și care te despăgubesc cu atît mai pușin de impresia neplăcută de care ești cuprins fără voie, cu cît străzile strîmte, murdare și rău mirositoare, ascund aceste case prea mult timp vederii. Între cele mai frumoase case trebuie să numărăm mai ales pe cele ale căminarului Filip Lenș (se aflau pe Calea Victoriei nr. 133), ale banului Văcărescu (de pe Calea Victoriei nr. 9), ale vistierului Romaniti, ale vornicului Constantin Golescu (pe locul Palatului R.P.R.) ale banului Brîncoveanu (la poalele dealului Mitropoliei) și

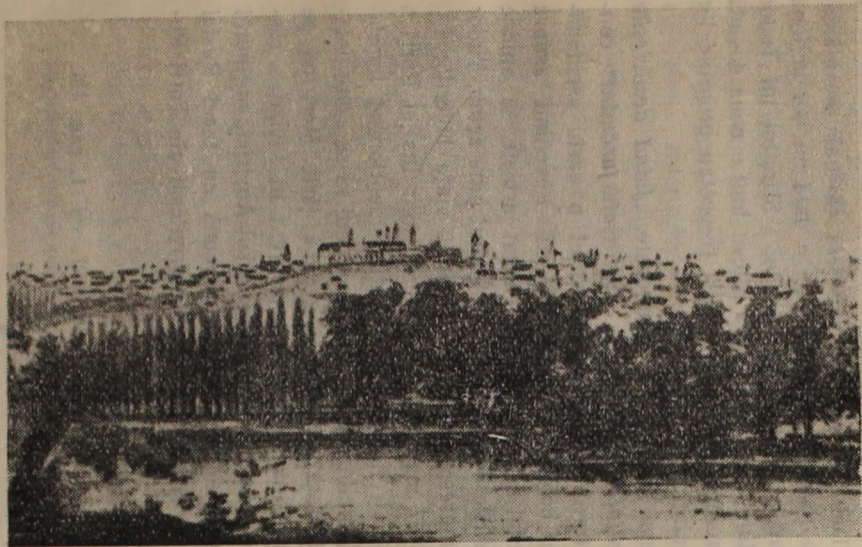
Tudor Vladimirescu în mijlocul pandurilor săi la București —
litografie de *K. Danielis*.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.iini.ro>

altele citeva. Străzile principale, în loc să aibă un pavaj solid, ce li s-ar putea face cu ușurință, sînt acoperite cu scînduri de stejar și de aceea se numesc poduri. Aceste poduri foarte scumpe și foarte ruinătoare pentru păduri sînt aproape întotdeauna rău întreținute, iar străzile mai puțin umblate sînt lăsate cu totul în părăsire și vara pot fi rare ori folosite de trăsuri."

Relatarea aceasta este una dintre cele mai realiste, consulul Prusiei fiind pentru București un bun observator al contrastului social dintre clasa stăpînitoare și masele populare. Boierimea locuia în case și palate frumoase, iar sărăcimea, precupeții mărunți, meseriașii și lucrătorii de la manufacturi, își trăiau mizeria prin cocioabele dărăpănate din mahalalele mărginașe, înghesuite, murdare, înecate în praf și noroi. Populația acestor mahalale a privit intrarea răsculaților în Capitală ca începutul realizării dorințelor lor de o viață mai bună, lipsită de crunta exploatare feudală.

Să continuăm firul evenimentelor, să cercetăm actele vremii, pentru a înțelege cum au evoluat relațiile dintre conducătorul răscoalei și diferitele pături sociale. În zilele imediat următoare stabilirii răsculaților în București, între Tudor și boieri au avut loc o serie de compromisuri. La 23 martie 1821 cei 56 de boieri rămași în București, forțați de des-

Vedere a Bucureștilor — litografie de *Czerny*.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.iini.ro>

fășurarea evenimentelor, dau o carte de adevărire lui Tudor, prin care consideră răscoala nevătămate patriei și jură că nici o dată nu vor acționa împotriva vieții și cinstei lui.¹ Sfârșitul lui Tudor Vladimirescu va fi peste câteva luni o nouă dovadă despre felul cum boierii își respectau propriile lor jurăminte.

După cum însuși recunoaște, „*luind desăvirșite incredințări prin înscris și strașnic jurământ*“, conducătorul pandurilor dă și el o carte asemănătoare boierilor în aceeași zi. Revenind asupra scopului pentru care a ridicat armele, și anume asupra domnilor ce au stăpînit pînă acum, Tudor Vladimirescu asigură la sfîrșit viața boierilor.²

La 27 martie, marii boieri trimit înaltei Porți o adresă în favoarea insurecției, menționînd împilările domnilor fanarioți și încercînd să se arate nevinovați față de situația grea a țării. Mergînd pe aceeași linie, ei intervin aparent în favoarea răscoalei și la Meternich, cancelarul Austriei, rugîndu-l să intervină la Poartă împreună cu țarul Rusiei pentru restabilirea vechilor privilegii ale Țării Romînești.

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821*, vol. I, pag. 395.

² *Idem*, pag. 397.

Cum se explică această nouă atitudine a clasei dominante față de ridicarea norodului ?

Forțele înarmate de care dispunea boierimea, garda domnească, la care se adăugau circa 2.000 de arnăuți, erau prea slabe pentru a putea înăbuși răscoala. Reacțiunea a înțeles din desfășurarea evenimentelor anterioare că nu se putea opune rezistență unei răscoale populare de amploarea celeia din primăvara anului 1821 cu aceste forțe. Adevăratele sentimente ale boierilor se pot însă documenta prin propriile lor fapte. În adresa din 27 martie către Poartă, relatînd intrarea răsculaților în București, ei mărturisesc că au fost siliți a da ascultare plîngerilor norodului și a se uni cu dînsul.¹ La 1 aprilie boierii au trimis baronului Strogonov, prin consulul rus, o declarație către Poartă, prin care arată că tot ce au făcut în împrejurările de atunci din îndemnul șefilor insurecției au făcut-o siliți. Mai mult decît atît, două zile mai tîrziu, caimacamii Constantin Negri și Ștefan Vogoride cer mitropolitului Dionisie să dezavuieze armagazarul (plîngerea) norodului Țării Romînești către Poartă, scris și semnat „după glăsuirea silnică a lui Tudor”. Boierii acuză pe mitropolit că se teme de intrarea turcilor în țară, ei considerînd însă această acțiune

¹ Documente. Răscoala din 1821, vol. I, pag. 409-411.

mîntuitoare. Ei văd îndreptarea situației numai prin evacuarea imediată din București a tuturor răsculaților. ¹ La începutul aceleiași luni boierii se oferiseră să trimită Porții capetele lui Tudor și Ipsilanti. ²

Acestea sînt adevăratele sentimente ale clasei boierești și nu acelea pe care teama de răscoala poporului i-a silit să le declare în fața maselor. În ceea ce privește intensitatea răscoalei, ea reiese din însăși conținutul actelor boierești.

Următoarele fapte dovedesc poziția ostilă a marilor boieri față de răscoală. Rămînerea în București a unei părți a clasei dominante se poate explica prin aceea că ea își puna mari speranțe în prezența eteriștilor, pe care îi aștepta pentru a completa împotriva răsculaților.

Un scriitor din cancelaria lui Tudor, Ion Dirzeanu, relatează că sosind armatele eteriste la București „*au conăcit prințipul Ipsilant la Colentina, în casele dumnealui banului Grigorie Ghica (azi B-dul Ghica Tei) unde au mers dumnealor boierii ce mai rămăseseră în București de s-au plîns împotriva lui Tudor*”. ³ Planul boierilor nu

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821*, vol. II, pag. 24.

² Hurmuzaki, vol. XX, pag. 609—611.

³ N. Iorga, *Izvoare contemporane asupra răscoalei lui Tudor Vladimirescu*, 1921, pag. 255.

Alexandru Ipsilanti — gravură de *Allais*.

a dat rezultatul scontat, fapt dovedit de noua încercare de fugă stăvilită de masele populare din București care știau că boierii scăpați de sub supravegherea pandurilor vor complota împotriva răscoalei, precum făceau cei deja fugiți la Brașov.

Intr-adevăr, la 3 aprilie boierii rămași în București, împreună cu mitropolitul, au vrut să se retragă, după hotărîrea lui Ipsilanti, la Cîmpulung. Poporul însă și-a spus din nou cuvîntul. Pe cînd în curtea Mitropoliei erau gata de plecare 30 de care pline de bagajele boierilor și ale mitropolitului, populația orașului, în majoritatea ei negustori și meșteșugari din tîrg, mobilizată de cojocarul Răducanu sin Grigorie, se adună în grabă și stăvilește noua încercare de fugă. Bimbașa Sava sosi îndată și caută să liniștească poporul, dar nu putu. În fața acestei situații masele populare au amenințat că vor înconjura pentru paza de zi și de noapte dealul Mitropoliei, și vor împiedica fuga boierilor. Intr-adevăr, poporul nu părăsi dealul Mitropoliei pînă nu primi asigurarea boierilor că nu vor pleca.

După această încercare de fugă conducătorul răscoalei s-a convins de statornicia boierilor. Pentru a evita repetarea acestei situații, i-a ridicat pe toți și i-a închis în casele de la Belvedere ale logofătului Dinicu Golescu (pe locul Fabricii de tutun) sub strașnica pază a căpitanului său credincios Simion

Mehedințeanu, ce dispunea pentru aceasta de 150 de panduri. Marii boieri au stat la Belvedere pînă în ajunul plecării răsculaților din București, căci la 14 mai Tudor Vladimirescu trimitea 10 panduri să-i însoțească pînă la Tîrgoviște. Inchiderea boierilor a luat acestora posibilitatea de a mai cere Inaltei Porți intervenția armată pentru înăbușirea răscoalei.

Merită subliniată și o altă latură a relațiilor dintre răsculați și boieri, și anume poziția conducătorului răscoalei față de Divanul țării. În general, istoricii au considerat pe Tudor Vladimirescu subordonat Divanului pe timpul celor două luni de ședere la București. Această afirmație se baza pe cartea de adevărire a lui Tudor, prin care recunoștea „*vremelnica stăpînire a țării*”. Dar, a consimți existența Divanului nu înseamnă a te supune lui. Această recunoaștere este făcută de conducător în scopuri precise, „*cunoscînd vremelnica stăpînire a țării — spune el — voi cere toate trebuincioasele oștirilor a se împlini prin poruncile acestei stăpîniri*”.¹ Treburile politice și în primul rînd pregătirea militară erau grijile de căpetenie ale lui Tudor. De aceea procurarea celor de trebuință oștirii le-a lăsat pe seama Divanului, ele împlinindu-se însă tot la dispozițiile sale. Mai mult

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821*, vol. I, pag. 397.

decît atît, cum și-ar fi permis un supus al Divanului să facă prizonier la Belvedere pe însăși „vremelnica stăpînire“ ? Nu poate fi vorba nici de un tratament de la egal la egal, căci însemnatele documente ale răscoalei conțin numeroase acte prin care Vladimirescu înaintează dispoziții spre îndeplinire Divanului, dar nu se află nici o ordonanță de la Divan către tabăra răsculaților. Tudor a primit de la vistierie în timpul a două luni (aprilie—mai) 134.300 taleri. Intr-un singur act, din 27 martie, către vistierie, Tudor lasă la aprecierea Divanului cererea sa în problema orînduirii paharnicului Dumitrache Dru-gănescu ca ispravnic la Tîrgoviște. Toate celelalte documente, emise pînă la 15 mai, prin care se cereau bani, alimente, care etc. pentru trebuințele obștescului norod, sînt adevărate dispoziții ce urmau a fi rezolvate de Divan.

Înțelegerea conținutului acestor acte ne îngăduie să înlăturăm părerea că conducătorul răscoalei a fost supus vremelnicii stăpîniri de la București. Poporul și căpetenia lui au înfrînt prin forță acțiunile de împotrivire ale boierilor. Prin forța lucrurilor Tudor Vladimirescu era un învingător și nu un supus. Faptele sale ni-l arată stăpînitor, căci la 13 martie el instituie la Cotroceni un tribunal special alcătuit din trei judecători, care aveau sarcina să judece faptele atît ale pandurilor cît și acelora

din afară. Prin hotărîrea acestui tribunal sînt trimiși la ocnă, la 4 mai, căpitanul Matei Suliță și ceaușul său. Din nota isprăvnicatului Gorjului, din 5 aprilie, reiese că Tudor a reînnoit Divanul de la București, nota pomenind de „*prea cinstitul Divan ce s-a întocmit la București*“.

Cuvintele martorului ocular Ioan sîn Dobre cojocarul ne reliefează din plin autoritatea conducătorului răscoalei. El își însemnează : „*iar Tudor in Cotroceni își pune tîsla de domn, iar cîți boieri mai erau, toți ascultau și ce le poruncea aceia făcea... Ispravnici puneau, poștele la el veneau, judecată făcea și jălbi primea .... boierii ca la un stăpîn îi slujea.*“¹

Intr-o notă din Chișinău, trimisă generalului locotenent Inzov la 21 aprilie, se vorbea despre cîrmuirea Țării Romînești de către Tudor Vladimirescu. Boierii fugiți la Brașov informează Inalta Poartă la 9 mai despre următoarea situație : „*Capitala București, cîmpia spre Dunăre și județele de peste Olt le ține amintitul Tudor cu tovarășii săi poruncind ca un stăpînitor*“².

Din aceste mărturii se vede clar autoritatea lui Tudor Vladimirescu față de boierii din București,

---

¹ Acad. R.P.R., Ms. 3404, fila 123 v.

² *Documente*. Răscoala din 1821, vol. II, pag. 151—157.

acesta servindu-se de Divan pentru îndeplinirea celor necesare armatei poporului, precum și pentru redactarea actelor.

Din prezentarea de pînă acum au reieșit sentimentele ce animau populația bucureșteană și atitudinea sa față de răscoală. În numeroase momente poporul bucureștean a sprijinit direct pe răsculați. Marii boieri însăși sînt nevoiți să recunoască felul călduros în care masele populare bucureștene au întîmpinat pe răsculați. În cartea lor de adevărire, mărturisesc că Tudor a fost primit de toată populația cu drag și brațe deschise, explicînd aceasta prin faptul că ridicarea lui este determinată de dorința pentru binele obștei norodului.

Un martor ocular spune că Tudor Vladimirescu ajuns la București a primit din partea norodului titlul de domn. I. Dîrzeanu relatează despre mulțimea locuitorilor, atît din oraș cît și din afară, care alergau cu jalbe de plîngere la slugerul Teodor, pe care îl numeau domnul Tudor.

Vremea nu ne-a păstrat un decret pentru acest nume domnesc. Desigur că nici nu a existat. Faptele sale săvîrșite în dorința ușurării situației poporului au făcut din conducătorul răscoalei din 1821 un domn Tudor al celor nevoiași.

În scopul apărării mișcării poporului în fața puterilor străine, conducătorul răscoalei a fost nevoit să se înțeleagă vremelnic cu boierimea. Lupta ia un mai pronunțat caracter național, Tudor rămânând însă același apărător al celor asupriți. Chiar în cartea sa de adevărire el promite boierilor să înduplece poporul a da supunere țării în toate trebuințele, însă adaugă el „pe cît se va putea“, condiționând îndeplinirea acestui angajament numai de măsurile în care stăpînirea va avea îngrijire pentru popor să-l ferească de orice jaf și nedreptate.

Pentru ușurarea dăjdiilor masele populare din întreaga țară fac apel la Tudor Vladimirescu. În 13 aprilie locuitorii satului Crețești din județul Ilfov, încărcăți fiind de „*orânduiala carelor și vacilor*“, se roagă fierbinte lui Tudor să li se ușureze această dare. A doua zi Tudor Vladimirescu cere marelui vistier să reducă la jumătate darea impusă acestui sat și neavînd încredere în boierime, impune să i se trimeată, spre încredințare, porunca scăzămîntului către ispravnici. La 11 aprilie conducătorul răscoalei, în dorința înlăturării abuzurilor, dispune Divanului să poruncească vătafilor să nu supere satele din plaiul Dîmbovița pentru clacă, mai mult decît cîte 10 parale de casă. El își îndreaptă atenția și asupra altor categorii sociale, cerînd prin aceeași dispoziție ușurarea situației țiganilor dom-

nești și a masalagiilor.¹ Se poate afirma deci că Tudor Vladimirescu a renunțat la eliberarea socială a poporului? Nu. După cucerirea independenței naționale la care el chema orice locuitor capabil să ia armele și pentru care fapt era șters din rîndul țărănilor birnici, Tudor urmărea să realizeze „*dreptate și slobozenie*” — ceea ce însemna egalitatea tuturor în fața legilor și abolirea privilegiilor și abuzurilor boierești, „*lipsirea jafurilor și tiraniilor*” spunea el. Nota despre care s-a amintit, adresată în 21 aprilie generalului-locotenent Inzov, ne informează despre intenția lui Tudor de a ușura dajdiile. În ea se scrie că Tudor declara poporului că, după ce își va plăti rămășițele birului pînă la 1 aprilie, pe viitor va fi scutit cu totul de orice impozit.

Legată de năzuințele răsculaților apare și o parte a intelectualității, reprezentată prin fruntașii școlii de la sfîntul Sava, școală ce întruchipa aspirațiile burgheziei la învățătură în limba națională. Kreuchely afirma că la 1 martie răscoala avea o cancelarie organizată, desigur constituită din intelectuali. Cele mai multe acte le-a scris Petrache Poienaru, profesorul și directorul de mai tîrziu al școlii, intrat

---

¹ Țigani robi care luminau noaptea străzile orașului, cu ajutorul unor torțe (masale).

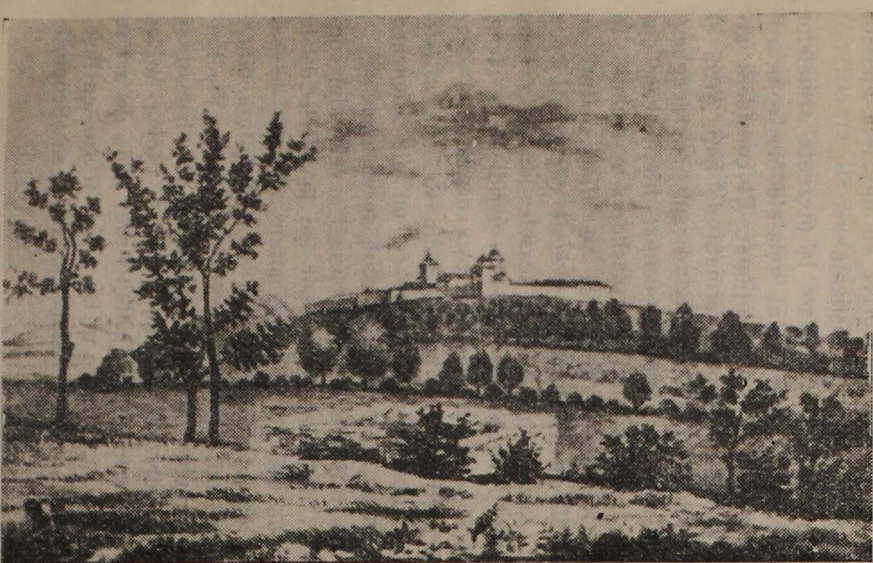
în slujba lui Tudor în martie 1821. Deși în vîrstă de numai 20 de ani, cunoștințele și priceperea sa i-au adus multă apreciere din partea conducătorului răscoalei. Scrisul său estetic și îngrijit este recunoscut în multe acte ale vremii, printre acestea enumerîndu-se și importanta proclamație din 16 martie adresată de la Bolintin bucureștenilor. Nici dascălul Gheorghe Lazăr nu s-a aflat departe de frămîntarea poporului. Eliade Rădulescu menționează că Lazăr era în toate zilele bine venit în tabăra de la Cotroceni și era consultat adesea la executarea lucrărilor de întărire ale lagărului.

Se mai păstrează în această privință o relatare a lui Papiu Ilarian, după spusele generalului Tell, și anume că Gheorghe Lazăr învăța pe oamenii lui Tudor tehnica folosirii tunurilor. Scrisoarea atribuită lui Gheorghe Lazăr, adresată unui arhon paharnic la 28 aprilie, definește înțelegerea față de popor a patriotului cărturar. Din rîndurile sale reiese că Gheorghe Lazăr înțelegea că ridicarea pandurilor a fost provocată de suferințele de veacuri ale poporului și se întrebă dacă după această răscoală boierii țării vor judeca dreptățile săracilor mai bine decît mai înainte.

Dar răscoala din primăvara anului 1821 nu a fost susținută în București numai de băștinași, ci și de unii străini care apar ca simpatizanți sau chiar în

slujba mișcării. În memoriile sale, Ignatie Iacovenco — funcționarul consulatului rus de la București apare ca un susținător al aspirațiilor poporului român. În Rusia, în ciuda politicii țariste, cercurile decembriste urmăreau cu simpatie mișcarea lui Tudor Vladimirescu. Se mai poate da exemplu pe Martinac Bohor, care a venit de la Cernica să tălmăcească actele din limba armeană sosite la Cotroceni, sau pe inginerul austriac Moritz von Ott, care a acordat sprijinul său conducătorului răscoalei. Corespondentul ziarului german „Allgemeine Zeitung“ din Ausburg, Karl Goll, informa cititorii, la 12 aprilie 1821, că în ciuda unei circulări trimisă de agenția Austriei supușilor habsburgici din București, de a nu se amesteca în evenimentele ce se petreceau în oraș, arhitectul von Ott, care luptase pentru înființarea unui corp militar german spre a veni în ajutorul răsculaților, a propus lui Tudor Vladimirescu să construiască șanțuri în jurul orașului ca să aducă Bucureștii în stare de apărare, ceea ce conducătorul pandurilor a refuzat ca fiind prea costisitor. Sprijinitor al răscoalei a fost și arhitectul Freywald, care l-a ajutat pe Tudor în organizarea taberii de la Cotroceni.

La București conducătorul răscoalei își dă mai bine seama că eliberarea poporului român nu se

Cotroceni — litografie de G. Wenrich.

poate obține prin colaborare cu mișcarea eteristă condusă de Alexandru Ipsilanti.

Prețioase știri referitoare la prezența armatelor eteriste în Capitală sînt relatate de cojocarul bucureștean mai sus menționat. El consideră armata prințului drept o armată de hoți, greci și sîrbi. Fiecare căpitan, avînd sub supraveghere cîte un corp de armată, a ocupat diferite case din București. Căpitanul Farmache s-a stabilit la casele lui Ștefan Bellu ce se aflau alături de hanul sf. Ioan. După el a sosit căpitanul Duca stabilit cu corpul său în casele lui Filip Lenș pe Podul Mogoșoaiei. Eteriștii au ridicat un steag al lor cu cele trei culori (roșu, negru, alb) deasupra porții caselor lui Bellu din str. Ișlicari (str. 30 Decembrie de azi), iar cu un alt asemenea steag înconjurau tîrgul în stare de ebrietate.

Prima întîlnire de la București a celor doi conducători, întîlnire ce a avut loc la casele de la cișmeaua lui Mavrogheni, aflate dincolo de bariera Podului Mogoșoaiei, a adîncit ruptura dintre cele două mișcări. În 4 aprilie 1821 Tudor Vladimirescu comunică marelui vistier că este hotărît să lupte împotriva uneltirilor fanariote căci a înțeles că scopul urmărit de Ipsilanti este acela de a i se da prilejul să se așeze în București și apoi cu înșelătorie să atragă norodul de partea sa. Scopurile

lui Ipsilanti nu aveau nici o legătură cu năzuințele de eliberare ale poporului nostru.

Aceste relații sînt comentate chiar de presa străină. Jurnalul italian „Giornale del regno delle due Sicillie“, scrie în coloanele sale despre neînțelegerea dintre cele două căpetenii, datorită faptului că scopurile lui Tudor și ale oștirii sale sînt cu totul diferite de ale lui Ipsilanti și ale grecilor care îl urmează.

Eteriștii, prin uneltirile lor ulterioare, vor răzbuna faptul că nu au putut folosi poporul român pentru interesele lor.

Îndată după intrarea lui Ipsilanti în București, pandurii începură întărirea mănăstirii Cotroceni. La 26 martie s-a cerut marelui vistier un meșter evropenesc pentru făcutul „băstăriilor“, o mie de oameni pentru facerea lor, „cinci mii tistele fișicuri“, cinci mii cremene de pușcă, zece mii „cartace“ și zece lăcătuși pentru dresul armelor.¹⁾ Acest document, este primul ce se referă la fortificarea Cotrocenilor, acțiune făcută în scopul apărării Bucureștilor împotriva iminentei primejdii din afară. În zilele imediat următoare cererile pentru cele trebuincioase întăririi Cotrocenilor: cherestea, cuie, dulgheri etc., continuă. Istorio-

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821*, vol. I, pag. 404.

graful Mihai Cioranu spune că în mănăstire era aşezată artileria răsculaţilor, compusă din şapte tunuri. Referitor la aceste piese, ziarul „Gazeta Piemonteze“ din Torino relatează că în ziua de 22 aprilie Tudor, probînd cele şapte tunuri ale sale, a constatat că trei dintre ele, suedeze, cu proiectilul de 3 libre (1 kg) sînt în bună stare, însă celelalte de fier nu sînt bune de nimic. Se pare că în afara taberei de la Cotroceni, pandurii mai fortificaseră o mică tabără militară la Cioplea, precum reiese dintr-o ştire culeasă din raportul episcopului catolic din Bucureşti, Giu-sepe Maria Molojani, către „De Propaganda Fide“.

Intărirea poziţiei răsculaţilor la Bucureşti este o dovadă grăitoare că Tudor a vrut să reziste în oraş turcilor, pe care insistenţele boierilor îi che-mau în ţară. În condiţiile în care ţarul deza-vuase răscoala, Tudor Vladimirescu a căutat să întîrzie cît mai mult lupta cu Poarta otomană. Vestea intrării turcilor în Ţara Romînească nu-l tulbură, ci se pregăteşte intens să reziste. În 3 aprilie el comunică în scris hotărîrea sa de a rămîne în Bucureşti, atît marelui vistier Alexan-dru Filipescu Vulpe, cît şi mitropolitului.

În afara fortificării Cotrocenilor se mai iau şi alte măsuri de rezistenţă în oraş. În 5 aprilie se cere mitropolitului Dionisie şi marelui vistier să

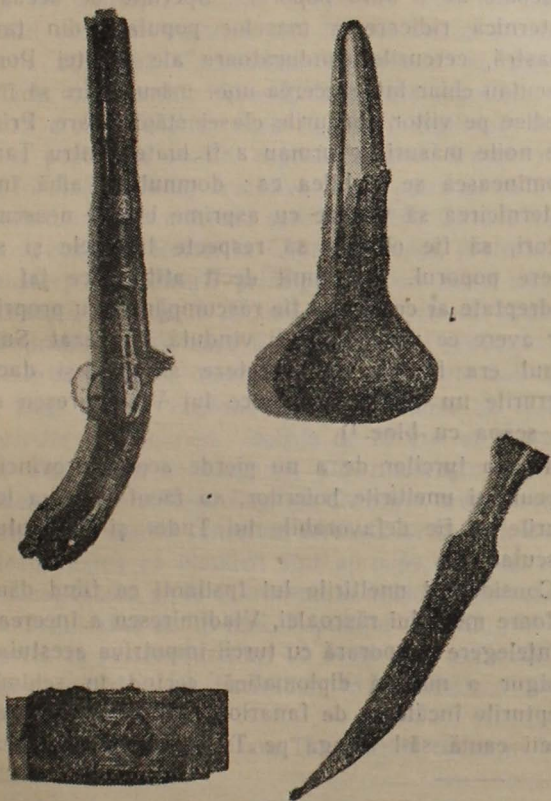
Mănăstirea Radu Vodă, gravură din secolul al 19-lea.

strîngă pandurii de prin toate județele și să-i aducă la București, concludînd că fără de arme nu se va putea scăpa țara „*din mîinile celor ce au mîncat-o atîția ani*”. În același scop cere să i se trimită la Cotroceni jumătate din efectivul de plăeși din țară, înarmați cu pistoale și puști. Aceste acțiuni sînt urmate de fortificarea altor puncte strategice din București. În ziua de 6 aprilie o parte din panduri erau așezați în mănăstirea Mihai Vodă, iar o altă parte în grădina lui Bellu (terenul pe care se află cimitirul de astăzi). Ulterior au fost fortificate Mitropolia și mănăstirile Anțim, Radu Vodă ș. a.

Se întăresc și forțele armate ale răscoalei, căci la 7 mai au sosit din Oltenia la Cotroceni 400 de panduri cu vestea că sînt urmași în drum de alți 600.

Este ușor de înțeles turburarea pe care o produsese la Înalta Poartă această puternică răscoală populară. Dintr-o scrisoare a unui anonim din Constantinopol ce poartă data de 13 aprilie 1821, deducem într-o oarecare măsură poziția sultanului față de răsculați. În acest act se arată că boierii din Țara Românească sînt vinovați de această situație creată. „*Căci, dacă ei n-ar fi adus pe nenorociții compatrioți ai lor la o disperare atît de mare nici o dată un om de nimic Vladimirescu, n-ar fi reușit să*

Diferite arme și obiecte purtate de panduri la 1821

răscoale de o dată poporul." Speriate de această puternică ridicare a maselor populare din țara noastră, cercurile conducătoare ale Inaltei Porți discutau chiar introducerea unor măsuri care să împiedice pe viitor abuzurile clasei stăpînitoare. Printre noile măsuri ce urmau a fi luate pentru Țara Romînească se stabilea ca: domnul să aibă împuternicirea să trateze cu asprime boierii neascultători, să fie obligat să respecte tratatele și să apere poporul. Mai mult decît atît, orice jaf și nedreptate ar comite să fie răscumpărate cu propria lor avere ce urmează a fi vîndută la mezat. Sultanul era hotărît să cerceteze situația și dacă lucrurile nu vor fi potrivnice lui Vladimirescu el va scăpa cu bine.¹⁾

Teama turcilor de a nu pierde aceste provincii, precum și uneltirile boierilor, au făcut însă ca lucrurile să fie defavorabile lui Tudor și poporului răsculat.

Considerînd uneltirile lui Ipsilanti ca fiind dăunătoare mersului răscoalei, Vladimirescu a încercat o înțelegere temporară cu turcii împotriva acestuia, desigur o măsură diplomatică, cerînd în schimb drepturile încălcate de fanarioți. Pe de altă parte, turcii caută să-l atragă pe Tudor cu promisiunea

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821*, vol. II, pag. 70.

că vor satisface cererile din arzuri. Potrivit raportului consular austriac din 7 mai, Tudor a trimis prin stolnicul Constantin Borănescu și pitarul Jianu, o adresă la Poartă, făgăduind izgonirea din țară a lui Ipsilanti, dacă Poarta îndeplinește cererile poporului român exprimate prin arzuri.¹⁾

În ciuda acestor tratative turcii pătrunși în Țara Românească, înaintează spre București. Când Strogonov, consulul Rusiei la Constantinopol, protestează împotriva încălcării principatelor de către trupele turcești, Poarta îi declară că ele vin în ajutorul propriilor supuși care îi cer sprijin și protecție, — desigur urmările nenumăratelor cereri ale boierilor.

Deși Tudor Vladimirescu era hotărât să reziste turcilor la București, înainte de 15 mai al a plecat și s-a întors de două ori din București, neștiind dacă trebuie să lase Capitala în mîna invadatorilor. Când bubuiturile tunurilor turcești de la Cățelu dădeau vestea că inamicii sînt aproape de oraș, el a ridicat tabăra de la Cotroceni. Se întîmpla aceasta în amurgul zilei de 15 mai. Populația orașului era hotărâtă să reziste turcilor. În acest scop vreo 200 de meșteșugari s-au baricadat în mănăstirea Radu Vodă.

După Chiriac Popescu, Tudor ar fi rostit în fața

---

¹ *Documente. Răscoala din 1821, vol. II, pag. 79.*

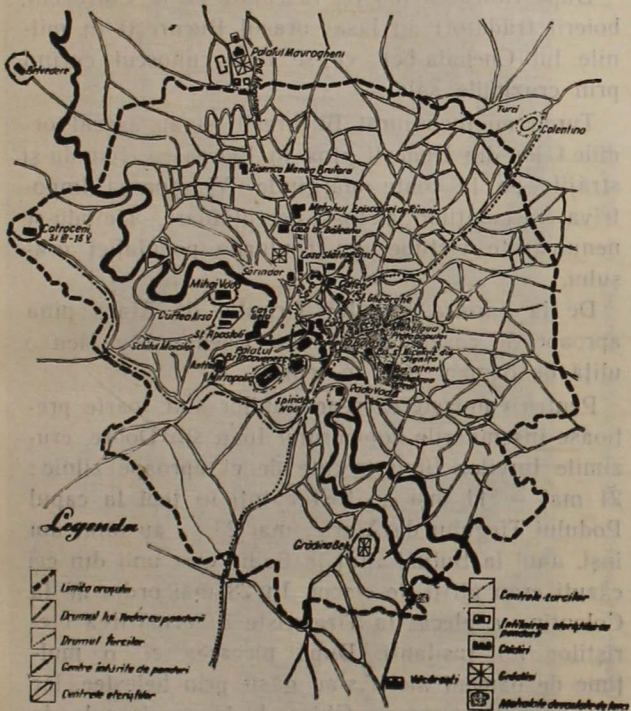
ostașilor săi în momentul plecării următoarele cuvinte, prin care își justifica măsurile „*pînă în ceasul acesta am economisit frașilor treaba cu turcii a nu călca pămîntul nostru, cînd cu una cînd cu alta fără a ne arăta revoluționariști către Poartă, cerînd numai a apăra drepturile patriei noastre ..... vrăjmașii noștri au ajuns afară din Capitala noastră cu gîndul de a face război cu noi. Sîntem siliți dar a lăsa acest oraș București ca să nu fim pricina noi singuri a arderii lui.*”¹

Relatarea lui Chiriac Popescu este o informare prețioasă care arată adevărata politică a lui Tudor Vladimirescu, aceea de a stăvili pe orice cale: arzuri, făgăduinți etc. intrarea trupelor turcești în țară.

Răsculații, în frunte cu conducătorul lor, au părăsit orașul în ziua de 15 mai, ultima zi ce hotărînicea desfășurarea răscoalei poporului la București. Pe drumul ce duce la Pitești, prin uneltirile eteriștilor și ale boierilor, răscoala își pierde conducătorul. Nu mult după părăsirea orașului, inima inflăcărată a viteazului conducător nu mai bătea, iar corpul său zăcea într-o fîntînă părăsită de la marginea orașului Tîrgoviște.

---

¹ A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în Țările Romîne, 1821—1822*, București, 1945, pag. 133.

Rășcoala poporului condusă de Tudor Vladimirescu
la București.

După ridicarea taberei răsculate de la Cotroceni, boierii trădători au lăsat orașul București în mâinile lui Chehaia-bey, ce se făcu cunoscut curînd prin cruzimile sale.

Turcii au înconjurat Bucureștii și au așezat ordiile¹ lor din Dudești pînă în Floreasca, fixîndu-și străjile pe la toate marginile. Vinătoarea împotriva răsculaților a fost necruțătoare, făcîndu-se nenumărate victime din rîndurile populației orașului.

De la bariera Podului Tîrgului de Afară pînă aproape de casele lui Manuc, Chehaia-bey făcu o uliță de oameni puși în țepi.

Pentru cunoașterea represiunilor sînt foarte prețioase însemnările cojocarului Ioan sîn Dobre, cruzimile turcilor fiind trecute de el aproape zilnic: 21 mai — 11 inși au fost bătuți în țepi la capul Podului Tîrgului de Afară; mai 23 — au tăiat doi inși, unul la Butuc, altul la Beilic etc., unii din cei căzuți erau pîrîți de ciocoi. In 28 mai ordia de la Colentina a plecat la Tîrgoviște în urmărirea eteriștilor lui Ipsilanti. După plecarea ei, o mulțime de oameni morți s-au găsit prin heleștee, iar un puț a lui Grigorie Ghica de la casele sale de la Colentina a fost plin de trupuri moarte. Aceeași

---

¹ Ordii — unități militare turcești.

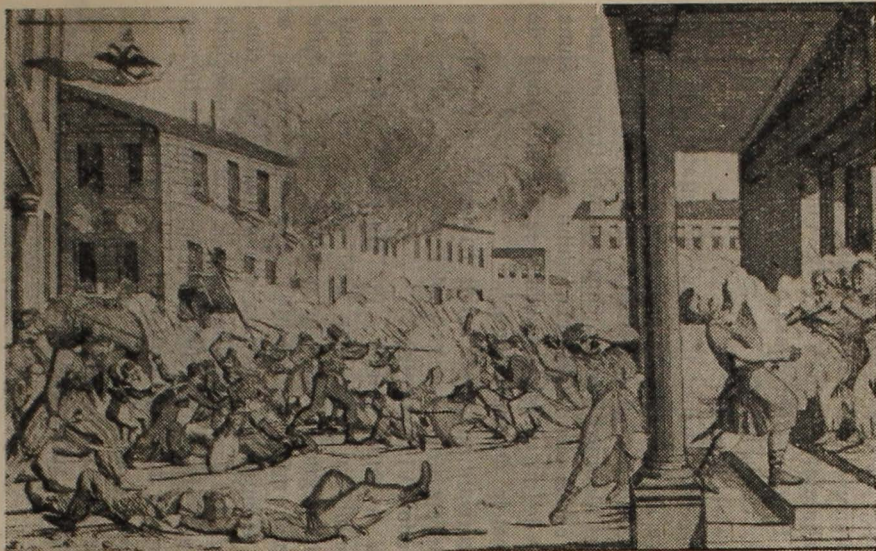
Aspect de stradă bucureșteană, gravură de *Lancelot*

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.iini.ro>

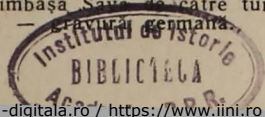
grozăvie a fost constatată și în alte părți ale orașului. Zilnic se făceau execuții pe la răspîntiile orașului. Cadavrele lăsate pe uliți erau întilnite la fiecare pas. Cojocarul din mahalaua Batiștei ne informează și despre alte aspecte ale represiunii turcești. Pentru ziua de 2 iulie el are însemnarea următoare „24 apostafi s-au trimis în lanțuri la Silistra“, iar la 18 iulie „alți 18“.

Conducătorul arnăuților, Bimbașa Sava, deși primise promisiunea de iertare de la turci, a fost țăiat în ziua de 7 august în casele lui Bellu din ștr. Ișlicari.

După uciderea acestuia, orașul a fost terorizat de către turci timp de 3 zile. Martorii oculari relatează că de multă vreme nu se mai întîmplaseră scene atît de sîngeroase pe străzile Capitalei. Pretextînd pedepsirea arnăuților lui Sava, turcii ucideau fără alegere pe cine le ieșea în cale, ducînd apoi capetele nenorocitelor victime la casele lui Chehaia-bey, pentru a primi pe ele cîțiva firfirici. Deși luați prin surprindere, arnăuții au încercat să se apere închizîndu-se în cîteva din casele boierești și în biserica Oltenilor. După o încercare nereușită de a-i scoate, turcii se văzură nevoiți să folosească tunurile. Biserica și casele din jur au pierit în flăcări, în timp ce pe străzile orașului masacrul și jaful era în toi. În timpul acelor triste zile

Omorirea eteriștilor și a lui Bimbașa Sava de către turci la București,
august 1821 — *gravura germană*

au pierit peste 800 de oameni, numeroase case au fost distruse sau prădate. Ioan sîn Dobre notează că mahalalele Radu Vodă, sf. Vineri, Lucaci, Olteni, Bradu, Dobroteasa, Apostolu, Tabaci, Sf. Troiță, Ceauș Radu ș. a., au fost crunt jefuite de cetele turcești.

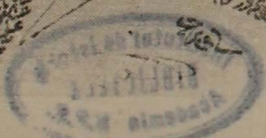
La aceste cruzimi trebuiesc adăugate sumele de bani ce au fost folosite pentru întreținerea armatei turcești de represiune. Numai printr-un singur act El-hagi Mehmed-Ahmed, comandantul trupelor turcești, cerea cîrmuitorilor orașului București suma de 25 de mii piaștri ce urma să fie procurată de la breslele de meșteșugari.

Bucureștii au plătit astfel tributul lor de sînge pentru sprijinul dat răscoalei de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu.

Așa a luat sfîrșit, în București, răscoala poporului din 1821. Prin desfășurarea ei au fost puternic zguduite vechile relații feudale, depășite tot mai mult de evoluția economico-socială a Țării Romînești. Răscoala poporului de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu a avut o consecință imediată: înlocuirea domnilor din cartierul turcesc Fanar, cu domni pămînteni.

Mișcarea din 1821 a arătat dorința de eliberare a maselor populare, ea lăsînd urme adînci și trainice în sufletul poporului. Masele populare nă-

...مردم بقیه بیادان و رهبرانی و کس ...
 ...بر سر بنده و خود ...
 ...مردم ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...
 ...و ...

Proclamația comandantului oastei turcești de represiune
 El-hagi Mehmed către bucureșteni, din mai 1821
 (în limba turcă).

păstuite de crîncena exploatare, necrezînd în moartea lui Tudor Vladimirescu, așteptau întoarcerea sa pentru a înlăptui ceea ce făgăduise :

*Să gonească dintre noi
Și pe turci și pe ciocoi.*

Jertfa răsculaților din 1821 nu a rămas însă zadarnică. După decenii de continuă luptă, masele populare din patria noastră au reușit, sub conducerea partidului marxist al clasei muncitoare, să înlătore pentru totdeauna exploatarea omului de către om. Descătușat de robia capitalistă poporul nostru construiește astăzi cu elan nestăvilit orînduirea socialistă, purtînd însă neștearsă amîntirea acelor evenimente care prin amploarea lor au marcat adevărate pietre de hotar în evoluția istorică a patriei noastre.

Tehnoredactor : Alex. Țițăreanu

***Dat la cules 16.08.60. Bun de tipar 28.08.60.
Tiraj 3000+200 ex. Hârtie velină 65 g/m².
Ft. 61×86/32. Coli editură 1,8. Coli de tipar 4.
Ediția 1. Comanda 1427. A. nr. 000245. Pentru
bibliotecile mici indicele de clasificare 9(R1)
„1821” Vladimirescu Tudor : 91(R-Buc.)***

LEI 2

108

VERIFICAT
1987